

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
EKONOMIKOS POLITIKOS GRUPĖ
PAŽYMA

DĖL KELIŲ PRIEŽIŪROS IR PLĖTROS PROGRAMOS FINANSAVIMO ĮSTATYMO NR. VIII-2032 2, 3 IR 9 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR 4 STRAIPSNIO PRIPAŽINIMO NETEKUSIU GALIOS ĮSTATYMO PROJEKTO (TAP-21-1260(2) (TAIS NR. 21-30396)

2021-09-27 Nr. NV-2325

Vilnius

1. Projekto rengėjas: Susisiekimo ministerija.

2. Projekto tikslas: įgyvendinant Konstitucinio Teismo nutarimą, panaikinti įstatymo nuostatas, prieštaraujančias Lietuvos Respublikos Konstitucijai, taip pat patvirtinti naują vidutinės trukmės kelių finansavimo sistemą – nustatyti valstybinės ir vietinės reikšmės kelių administravimo principus, siekiant didesnio skaidrumo, efektyvumo, savivaldybių išitraukimo ir sprendimų depolitizavimo.

3. Dabartinė situacija:

- Konstitucinis Teismas pripažino, kad Įstatyme nustatyta konkrečiai procentais išreikšta valstybės biudžeto pajamas sudarančių akcizo pajamų dalis, kuri skiriama Kelių priežiūros ir plėtros programai (Programa) ir specialiajai vietinės reikšmės žvyrkelių asfaltavimo programai finansuoti, prieštarauja Konstitucijai. Taip pat Konstitucinis Teismas konstatavo, kad nepanaudotos valstybės biudžeto lėšos, skirtos Programai finansuoti, neperkeliamos į kitus metus, o turi būti grąžinamos į valstybės biudžetą.
- Programos finansavimo lėšų suma skirstoma į 3 pagrindines dalis: valstybinės reikšmės keliams – 65 proc., vietinės reikšmės keliams – 30 proc. ir rezervui – 5 proc.
- Programos finansavimo administravimo systema yra sudėtinga, dažnai skaidoma į papildomas programas (pavyzdžiui, vietinių žvyrkelių programa), savivaldybėms tenka teikti atskirus prašymus dėl papildomo finansavimo.
- Kasmet Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme rezervuojamos Programos finansavimo lėšos tiksliniams projektams, o susisiekimo ministrui paliekama didelė diskrecijos laisvė spręsti, kokio dydžio finansavimą skirti kiekvienam iš šių projektų.
- Programos finansavimo lėšų rezervo paskirstymo tvarka, kuri nustatyta Kelių priežiūros ir plėtros programos finansavimo lėšų naudojimo tvarkos apraše (Aprašas), taip pat sudėtinga, kelia didelius lūkesčius, o jų nepateisinus kyla nepasitenkinimas valstybės institucijų priimamais sprendimais.
- Vienų savivaldybių grupių išskyrimas iš visų savivaldybių (pvz., Sostinės regiono savivaldybės) sudaro prielaidas kilti klausimams dėl teisingo keliams skirtų lėšų paskirstymo savivaldybėms. Vienodų ir aiškių kriterijų, pagal kuriuos pačios savivaldybės skirsto gautus Programos finansavimo lėšų krepšelius, nebuvimas kelia abejonių dėl sprendimų priėmimo skaidrumo.
- Programos finansavimas šiuo metu yra susietas su vienu metų valstybės biudžetu, o dauguma kelių infrastruktūros projektų įgyvendinama vidutiniškai 2–3 metus, todėl projektus dažnai tenka skaidyti į etapus arba laikinai stabdyti darbus, kol bus gautas tolesnis finansavimas. Dėl tokios tvarkos sudėtinga atlikti didesnės apimties projektams reikalingus viešuosius pirkimus.

4. Projekto esmė:

- Panaikinti Įstatymo nuostatas, kurios Konstitucinis Teismo pripažintos, kaip prieštaraujančios Konstitucijai.
- Atsisakyti tikslinio finansavimo rezervavimo atskiriems projektams Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme ir visą Programai skirtą finansavimą skirstyti pagal Kelių priežiūros ir plėtros programos finansavimo įstatyme nustatytas proporcijas.
- Atsisakyti atskiro finansavimo skyrimo savivaldybių grupėms (Sostinės regiono ir savivaldybėms prie didžiųjų miestų) ir taikyti aiškius ir vienodus visoms savivaldybėms lėšų paskirstymo kriterijus. Atskirą finansavimą siūloma palikti tik kurortinėms savivaldybėms.
- Patikslinti Programos finansavimo lėšų paskirstymo principą kurortinėms savivaldybėms: 50 procentų minėtoms savivaldybėms siūloma paskirstyti po lygiai ir 50 procentų – pagal suteiktų nakvynių

apgyvendinimo įstaigose skaičių. Taip siekiama teisingiau paskirstyti finansavimą toms kurortinėms savivaldybėms, kuriose yra mažiau viešbučių ir į kasmetinę oficialią suteiktų nakvynių apgyvendinimo įstaigose statistiką nepatenka dalis fizinių asmenų teikiamų apgyvendinimo paslaugų.

- Atsisakyti Programos finansavimo lėšų rezervo (5 proc.), o šias lėšas skirti savivaldybių vietinės reikšmės keliams (+3 proc. didinant finansavimą iki 33 proc.) ir valstybinės reikšmės keliams (+2 proc. didinant finansavimą iki 67 proc.). Iš 33 proc., numatytų vietinės reikšmės keliams, iki 9 proc. siūloma skirti valstybei svarbiems vietinės reikšmės kelių objektams (vietinės reikšmės kelių objektams, susijusiems su TEN-T tinklu; keliams, vedantiems į teritorijas, kuriose kuriamos darbo vietos (pramonės parkus, laisvas ekonomines zonas) ir kt.).
- Kasmet Vyriausybės nutarimu tvirtinti trimetę Programos finansavimo lėšų naudojimo sąmatą, kuri palengvintų kelių infrastruktūros projektų planavimą, viešųjų pirkimų vykdymą ir sumažintų riziką nepanaudoti dalies Programos finansavimo lėšų.
- Nustatyti, kad savivaldybės sudarinėtų prioritetines ir viešai skelbiamas trimetes eiles, kuriomis remiantis būtų įgyvendinami projektai. Kiekviena savivaldybė turės pasitvirtinti gauto Programos finansavimo lėšų krepšelio paskirstymo ir naudojimo tvarką. Įstatyme savivaldybėms būtų nustatytas reikalavimas ne mažiau kaip 5 proc. gauto Programos finansavimo lėšų krepšelio skirti darnaus judumo priemonėms finansuoti, ne mažiau kaip 5 proc. numatyti eismo saugai, ne mažiau kaip 58 proc. – turtui įsigyti, t. y. vietinės reikšmės keliams tiesti, rekonstruoti ir kapitališkai remontuoti.
- Naikinamas Programos finansavimas valstybės institucijų (Krašto apsaugos ministerija, VĮ Valstybinių miškų urėdija, Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Vidaus reikalų ministerijos) vietinės reikšmės keliams – vietoj to siūloma padidinti šių institucijų asignavimus, sumažinus Programos finansavimo lėšų asignavimus Susisiekimo ministerijai (pagal 2021 m. lygį).
- Programos finansavimo lėšos galėtų būti naudojamos viešojo sektoriaus ir privačios partnerystės būdu įgyvendinamiems vietinės reikšmės viešiesiems keliams projektuoti, tiesti, rekonstruoti, taisyti (remontuoti), paskoloms gražinti ir palūkanoms mokėti, projektų išlaidoms finansuoti.

5. Derinimas: projektas buvo derintas su Aplinkos, Energetikos, Ekonomikos ir inovacijų, Finansų, Krašto apsaugos, Kultūros, Socialinės apsaugos ir darbo, Sveikatos apsaugos, Švietimo, mokslo ir sporto, Teisingumo, Užsienio reikalų, Vidaus reikalų, Žemės ūkio ministerijomis, VĮ Lietuvos automobilių kelių direkcija, Lietuvos savivaldybių asociacija, Policijos departamentu, Vilniaus rajono savivaldybės administracija, Jonavos rajono savivaldybės administracija, AB „LTG Infra“, Lietuvos sodininkų draugija ir vertintos šių institucijų teiktos pastabos.

Po svarstymo 2021 m. rugsėjo 21 d. tarpinstituciniame pasitarime Projektas ir aiškinamasis raštas patikslinti atsižvelgiant į buvusias pastabas ir pasiūlymus (derinimo pažyma nebeteikiama). Susisiekimo ministerija nurodo, kad Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2021 m. rugsėjo 22 d. išvadoje Nr. NV-2281 pateiktos pastabos buvo suderintos darbo tvarka.

6. Atitiktis Vyriausybės programai: įgyvendina Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano 5.7.1 priemonę (*Parengti ir patvirtinti naują vidutinės trukmės kelių finansavimo sistemą – nustatyti valstybinės ir vietinės reikšmės kelių administravimo principus, siekiant didesnio skaidrumo, efektyvumo, savivaldybių įsitraukimo ir sprendimų depolitizavimo (pakeisti Kelių priežiūros ir plėtros finansavimo įstatymą)*). Vyriausybė yra pasiūliusi Seimui šiuos Kelių priežiūros ir plėtros programos finansavimo įstatymo pakeitimus svarstyti Seimo rudens sesijoje spalio mėnesį.

7. Dalykinio vertinimo išvada: Projektas svarstytinas Vyriausybės posėdžio B dalyje, prieš tai papildomai aptarus tarpinstituciniame pasitarime (2021 m. rugsėjo 28 d. 7 klausimas).

Patarėjas

Arvydas Nevas, tel. +37070663787, el. p. arvydas.nevas@lr.lt